

Remissvar

Beslutad: 15 augusti 2023
2023/0596

Till: Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Er referens: Ju2023/00712

Yttrande över betänkandet Förstärkt skydd för demokratin och domstolarnas oberoende

Riksrevisionen har getts möjlighet att lämna synpunkter över det av 2020 års grundlagskommitté (nedan kommittén) avgivna slutbetänkandet Förstärkt skydd för demokratin och domstolarnas oberoende (SOU 2023:12). Riksrevisionen har valt att begränsa sitt yttrande till de delar som berör Riksrevisionens verksamhet.

Riksrevisionen tillstyrker förslaget av en ny bestämmelse i 11 kap. 3 § andra stycket regeringsformen.

Kommittén föreslår att en bestämmelse införs i 11 kap. 3 § andra stycket regeringsformen som anger att endast Riksdagens ombudsmän och Riksrevisionen får utöva tillsyn över eller granska domstolarnas rättsskipande verksamhet. Med detta avser kommittén all hantering av mål och ärenden vid domstolarna, inklusive behandlingen av personuppgifter, från och med det att dessa kommer in till en domstol fram till att de omhändertas för arkivering. Samma definition återfinns i författningskommentaren (s. 415 f och s. 544).

Kommitténs beskrivning av vad granskning av den rättsskipande verksamheten ska omfatta stämmer väl överens med de utgångspunkter Riksrevisionen redan har när vi sätter ramarna för vår granskning av domstolarna.

Även om det i dagsläget inte finns några problemindikationer i vår granskning av domstolarna ser Riksrevisionen positivt på att vårt uppdrag att granska den rättskipande verksamheten tydliggörs i grundlag. Det stärker även vårt oberoende långsiktigt.

Riksrevisionen tillstyrker därför förslaget av den nya bestämmelsen i 11 kap. 3 § andra stycket regeringsformen.

Kommitténs uttalanden gällande tillsyn (s. 403)

Kommittén nämner i sin allmänna beskrivning av tillsynen över domstolar att den revision som Riksrevisionen bedriver i första hand riktar sig mot Domstolsverket som förvaltningsmyndighet och att Riksrevisionen därför inte är i fokus för utredningen, se avsnitt 13.1.1 (s. 403). Riksrevisionen har inga invändningar mot kommitténs fokus i utredningen men vill ändå påpeka att omfattningen av Riksrevisionens granskning är vidare än vad som sägs ovan.

Enligt 2 § lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. omfattar effektivitetsrevisionen den verksamhet som bedrivs av regeringen, Regeringskansliet, domstolarna och de förvaltningsmyndigheter som lyder under regeringen. I fråga om effektivitetsrevisionen är alltså såväl Domstolsverket som domstolar utpekade granskningsobjekt i lagstiftningen. De senaste åren har Riksrevisionen publicerat granskningsrapporter som berör domstolarnas rättskipande verksamhet, till exempel tingsrätternas hantering av ersättning till rättsliga biträden i brottmål (RiR 2021:27) och migrationsdomstolarnas handläggningstider i asylmål (RiR 2022:5).

Enligt 3 § i ovan nämnda lag ska den årliga revisionen granska årsredovisningen för bland annat de förvaltningsmyndigheter som lyder under regeringen. Domstolarna avger inte egna årsredovisningar men deras verksamhet är en del av den årsredovisning för Sveriges domstolar som upprättas av Domstolsverket. Inom ramen för den årliga revisionens granskning kan fel och brister i redovisningen hos en eller flera domstolar uppmärksammas.

Det är inte bra om det i förarbeten finns uttalanden som ger utrymme för tolkningen att Riksrevisionens granskning begränsas till Domstolsverket som förvaltningsmyndighet. Som Riksrevisionen uppfattar kommittén har det inte heller varit avsikten eftersom det varken rimmar med den föreslagna lydelsen av 11 kap. 3 § andra stycket regeringsformen eller vad kommittén i övrigt skriver om Riksrevisionens granskning.

Riksrevisorn Helena Lindberg har beslutat detta remissvar. Juristen Linda Feiff har varit föredragande. Riksrevisorsdirektören Claudia Mornberg Gardner och chefsjuristen Adam Diamant har deltagit i den slutliga handläggningen.

Helena Lindberg

Linda Feiff